

Verksamhetsberättelse 2013

Centrum för maritima studier

Stockholms
universitet

Verksamhetsberättelse 2013	1
Centrum för maritima studier	1
Inledning	1
1 Organisation.....	2
2 Pågående avhandlings- och forskningsprojekt	3
3 Ansökningar, stipendier, anställningar.....	4
4 Seminarier och konferenser	5
Program för Maritima Seminariet 2013	5
VT 2013	5
HT 2013	6
Övrigt konferensdeltagande, seminarier, föredrag i urval.....	7
5 Samverkan	9
6 Undervisning	10
7 Publikationer	10
8 Informationsspridning, CEMAS webbplats	11
9 Ekonomi	11

Inledning

I december 2013 har Centrum för maritima studier varit verksamt i fyra år. 2013 var lika fullt av aktiviteter som de tre föregående åren. Verksamheten kan indelas i flera aspekter: seminarieverksamhet, forskning som bedrivs inom CEMAS, konferensdeltagande och publikationer, undervisning, och inte minst samverkan med museer och andra aktörer i samhället.

Maritima seminariet presenterade 16 olika forskare med vitt skilda intressen; från arkeologer till samtidshistoriker. Höjdpunkten i seminarieverksamheten var besök av professor Nicholas Rodger från Oxford, en av världen främsta maritima historiker med den tidigmoderna flottan som huvudintresse. På Vasamuseet talade han dock om mytbildning kring de tyska ubåtarna under andra världskriget.

Steve Murdoch inledde under året gästprofessur vid CEMAS. Hans gästprofessur är en markering av den maritima historiens betydelse för forskning om internationella relationer och havets plats i utrikespolitiken. Konsulprojektet som bedrivs av postoktorn Aryo Makko och arbetsgruppen från SMM, Utrikesdepartementet och CEMAS lyfter fram delvis liknande aspekt av den maritima forskningen. Men där spelar konsulerna även en annan roll (som representanter för sjömännens välfärd). Doktorander arbetar aktivt med sina respektive projekt, deltar i undervisningen och presenterar sin forskning internationellt på konferenser.

Det borde här nämnas även det kommande temanumret om maritim historia i Historisk tidskrift som förvisso kommer ut nästa år men som krävt mycket arbete under 2013. Fler av CEMAS medarbetare bidrar med sin forskning. Det visar fältets bredd och möjligheter. CEMAS lyckades att etablera fältet maritima studier som ett viktigt område inom både maritim historia och etnologi, området är att räkna med i framtiden.

Leos Müller, föreståndare för Centrum för maritima studier

Augusti 2014

1 Organisation

Centrum för maritima studier leds av styrelse och föreståndare. Styrelsens ledamöter samt ordförande utses av Stockholms universitets rektor för treårsperioder på förslag från fakultetsnämnden och efter samråd med SMM (Statens maritima museer). Doktorandrepresentant utses av studentorganisationernas företrädare. Styrelsen för centret har det övergripande ansvaret för verksamheten. Beslut kan fattas om fyra av de sex ledamöterna är närvarande inklusive föreståndaren. Föreståndaren har ständig närvaro- och yttranderätt samt är föredragande i CEMAS styrelse. Styrelsen träffas i regel fyra gånger om året.

CEMAS löpande verksamhet leds av föreståndaren, vilken utses för en treårig mandatperiod av rektor på förslag från Humanistiska fakultetsnämnden, efter hörande av SMM. Prefekten för Historiska institutionen, är föreståndarens närmaste chef. Historiska institutionen administrerar även CEMAS budgetarbete och följer upp budgeten.

Under året 2013 bestod CEMAS styrelse av

- Karl Olof Hammarkvist, styrelseordförande
- Lars Nilsson, historia, Stockholms Universitet
- Lars Kaijser, etnologi, Stockholms Universitet
- Marika Hedin, museichef Vasamuseet, SMM
- Stefan Lundblad, Forskningsenheten, SMM
- Hanna Jansson, doktorand i etnologi (doktorandrepresentant). Jansson ersattes under ht 2013 av Ale Pålsson, doktorand i historia.

Styrelsen träffades under året 2013 fyra gånger: 20 mars, 21 maj, 28 oktober och 17 december.

CEMAS medarbetare under 2013

Leos Müller, professor i historia samt CEMAS föreståndare

Simon Ekström, docent i etnologi, forskare

Lisa Hellman, doktorand i historia

Hanna Jansson, doktorand i etnologi

Ale Pålsson, doktorand i historia

Harry R Svensson, doktorand i historia

Aryo Makko, postdoktor inom projektet "Sveriges sjöfartskonsuler"

Steve Murdoch, Olof Palmes gästprofessor vid CEMAS, akademiskt år 2013-2014

2 Pågående avhandlings- och forskningsprojekt

Lisa Hellman (antagen vt 2010) studerar mötet mellan Svenska Ostindiska kompaniet och Kina. I undersökningens fokus ligger Kanton-Macao, två kosmopolitiska städer, och de sociala praktikerna mellan svenskar, andra européer och kineser. Trots omfattande litteratur om kompaniet finns det relativt litet gjort på detta område. Teoretiskt anknyter Hellman till maskulinitets- och genusforskning som är mycket relevant i en maritimhistorisk kontext. Ett annat område som avhandlingen relaterar till är global historia. Planerad disputation ht 2015.

Hanna Jansson (antagen ht 2010) undersöker i sitt projekt "Nätseglarna och den narrativa geografin" hur färden över haven framställs i samtida digitala reseberättelser. Utifrån folkloristiska perspektiv på berättelser och berättande är ambitionen att kunna belysa relationen mellan den faktiska rutten och den narrativa geografi som seglarna skapar med sina reseberättelser. Planerad disputation ht 2015.

Ale Pålsson (antagen ht 2011) studerar i sitt avhandlingsarbete identitetsfrågor i S:t Barthélemy 1790-1820, en svensk koloni i Västindien. Avhandlingens preliminära titel är "Maktkamp eller samlevnad – en granskning av S:t Barthélemys nationella och sociala grupperingar och dess samexistens 1790-1820". Planerad disputation ht 2015.

Harry R. Svensson (antagen ht 2011) studerar i sin avhandling örlogsstaden Karlskrona som kosmopolitisk hamnmiljö under 1800-talet. Syftet är att placera in Karlskrona i ett internationellt forskningsfält om örlogsstäder och visa hur integrationen mellan olika grupper i staden fungerade. Fokus ligger på det lilla men betydande judiska inslaget i Karlskrona. Planerad disputation ht 2015.

Simon Ekströms projekt "Homarus Gammarus – västkustens svarta guld" sätter Västkustens hummer och hummerfiske i fokus utifrån en mångfald av perspektiv och ingångar. Hummern och

hummerfisket studeras som ett lokalt fenomen; samtidigt som både fisket och konsumtionen sker mot bakgrund av globala förhållanden och en internationell ekonomi.

Aryo Makko studerar i sitt postdoktorprojekt det svenska konsulatväsendets utveckling under perioden 1860–1914 utifrån tre perspektiv: säkerhet (diplomati), ekonomi (handel) och sociala frågor (religion, familj, välfärd). Projektet skall resultera i artiklar och en monografi om konsulatväsendets historia. Makko är även huvudansvarig för konferens om svenska konsulatväsendet 1600-1985 (planerad till maj 2014).

Leos Müllers forskning kretsar kring neutralitet, sjöfart och internationella relationer under tidigmodern tid, utifrån ett tvärvetenskapligt perspektiv (historia, ekonomisk historia, statsvetenskap, freds- och konfliktforskning). Han arbetar för närvarande även på en lärobok om maritim historia.

Steve Murdoch forskar under sin vistelse vid CEMAS om kaperiverksamheten under 1600-talet. Projektet som är ett samarbete med Leos Müller studerar kaperier utifrån tre olika perspektiv: det ekonomiska, det diplomatiska och det rättsliga/juridiska. En viktig aspekt av projektet är den tidigmoderna uppfattningen om neutralitet efter 1648.

3 Ansökningar, stipendier, anställningar

Professor Steve Murdoch (University of St Andrew) tillträdde från september 2013 som Vetenskapsrådets Olof Palmes gästprofessor. Utöver forskningsprojektet som presenterats ovan, deltar professor Murdoch i Historiska institutionens seminarieverksamhet och undervisning på master- och forskarutbildningsnivå.

Hanna Jansson blev under ht 2013 föräldraledig.

CEMAS medarbetare har arbetat med två större ansökningar. Leos Müller och Aryo Makko förbereder ett stort projekt om svensk utrikespolitik utifrån ett maritimt perspektiv. Ansökan är en fortsättning på Aryo Makko konsulforskning. Simon Ekström arbetar på en större ansökan om fritidsbåtskulturen i Sverige under 1900-talet. Projektet har tydlig etnologisk och kulturhistorisk inriktning.

CEMAS fick från Handelsbankens forskningsstiftelser medel för att organisera workshop *Asian Goods in 18th-century Scandinavia*, som äger rum i maj 2014.

4 Seminarier och konferenser

Maritima seminariet är den viktigaste plattformen för CEMAS verksamhet utåt. Sedan våren 2010 har seminariet på Vasamuseet vuxit till en välfungerande mötesplats för maritima studier i Stockholm och Sverige. I seminarieserien presenteras pågående forskning i maritim historia, maritim etnologi och marin arkeologi. Bland seminariedeltagare finns studenter, museianställda, doktorander och alla intresserade; seminariet är öppet för allmänhet.

Seminariets vanliga tid är fredagar 13-15, i Franzénrummet på Vasamuseet, med tv-länk till Marinmuseum i Karlskrona.

Program för Maritima Seminariet 2013

VT 2013

22 februari	Anders Værnéus, redaktör för tidningen <i>Klassiska båtar</i> , presenterade sitt kommande projekt om fritidsbåtskulturen i Sverige under 1900-talet
8 mars	Aryo Makko, FD och postdoktor vid CEMAS, presenterade projektet "Sveriges sjöfartskonsuler, 1860-1914"
22 mars	Oscar Törnqvist, doktorand i arkeologi, Södertörns högskola, "I kylfingarnas land. Identitet, komplexitet och dynamik i det vikingatida skärgårdsrummet"
5 april	Anders Gustavsson, professor emeritus, maritim etnologi, höll ett föredrag på temat "Kulturmöte mellan bofast kustbefolkning och turister från 1800-tal till nutid"
19 april	Ida de Wit Sandström och Malin Andersson, Lunds universitet, presenterade projektet "Framtidskuster"
3 maj	Dan H Andersen, FD, historiker och författare, Köpenhamn, höll föredrag om Stora nordiska kriget och den danska örlogsflottan

17 maj	Lotta Mejsholm, arkeolog, MARIS, presenterade projektet ”Östergötlands medeltida stockbåtar – en social historia”
31 maj	Professor Nicholas Rodger, Oxford University, Storbritanniens ledande maritim historiker, höll föredrag ”The U-Boat War Revisited, 1939-45”

HT 2013

20 september	Harry R. Svensson, doktorand CEMAS, presenterade avhandlingsavsnitt ”Fabian Philip & Co”
4 oktober	Andreas Linderoth, SMM, presenterade ett artikelarbete ”Marinen och de första ubåtarna”
18 oktober	Rila Mukherjee, föreståndare för Institute de Chandernagor, Indien, höll föredrag "Writing a Water History: New directions for historical research"
25 oktober	Lars Ericson Wolke, professor i historia, Försvarshögskolan, presenterade ny bok <i>Sjöslag och rysshärjningar: kampen om Östersjön under Stora nordiska kriget 1700-1721.</i>
15 november	Simon Ekström, forskare, CEMAS, presenterade två artiklar ur en kommande bok om svenska sjömanstatueringar. ”Pinuppan och fjärilen”
29 november	Mirja Arnshav, SMM, presenterade ett artikelarbete. ”Minnet av Ulven”
13 december	Anne Ala-Pöllänen, forskare, Helsingfors universitet, presenterade forskningsprojekt ”How to perform as a sailor? Reflections on a correspondence”
20 september	Harry R Svensson, doktorand CEMAS, presenterade avhandlingsavsnitt

Porto-Stockholm samarbete – workshop för doktorander i maritima studier, den 22 mars 2012, Sjöhistoriska museet, Stockholm

Workshopen den 22 mars var den andra och avslutande i samarbetet mellan CEMAS och Historiska institutionen vid Porto universitet (professor Amelia Polonia). Utbytet finansieras med hjälp av SU:s medel för internationalisering. Doktorander presenterade sina avhandlingar och Aryo Makko presenterade sitt projekt om svenska konsulatväsendet. Dessutom höll Amelia Polonia och Leos Müller föredrag om forskningen i maritima studier i Sverige och Portugal.

Porto-Stockholm samarbete, workshop 22 mars 2013 (foto Leos Müller)

Övrigt konferensdeltagande, seminarier, föredrag i urval

Leos Müller

7 juni, workshop, Jyväskylä, Finland, Trends in economic business and maritime history—where is our niche

8-15 september, ICMC Congress, Cascais, Portugal, paper om global och maritim historia

3-4 oktober, konferens ”Militarizing the Civil Society – Civilizing the Military Society” Helsingfors - Sveaborg, paper “Scandinavian Shipping, Neutrality and British Privateers, 1689-1783” tillsammans med Steve Murdoch

21 oktober, Pardubice University, Tjeckien, inbjuden föredragshållare på tema “How tea made the modern world”

15-16 november, Economic History Conference, APEH, Braga, Portugal, paper om sjöfart och neutralitet under franska revolutionskrigen.

Steve Murdoch

3-4 oktober, konferens ”Militarizing the Civil Society – Civilizing the Military Society” Helsingfors - Sveaborg, paper “Scandinavian Shipping, Neutrality and British Privateers, 1689-1783” tillsammans med Leos Müller

23 oktober, förmoderna seminariet, Stockholms universitet, föredrag ”The Terror of the Seas? Scottish Maritime Warfare, 1513–1713”

Lisa Hellman

4-6 april, konferens Being in Transit – Shipboard Travel and its Role in Nineteenth-Century Globalization, Heidelberg universitet, paper "All Aboard? Swedish East India Company Ships as Contact Zones "

22-23 augusti, workshop om teorianvändning i tidigmodern forskning inom Premods-nätverket, Göteborgs universitet

23 oktober, Globalhistoriska seminariet, Historiska institutionen, Lunds universitet, presentation av forskning

14–17 november, konferens om privat handel i Kanton vid Sun Yat Sen University, Guangzhou,

Ale Pålsson

12-17 maj, ACH (Association of Caribbean Historians) 45th Annual Conference, presenterade paper “Investing in Sweden: Naturalization of Foreign Merchants in St. Barthélemy”

Simon Ekström

31 januari – 1 februari, Nätverket för kulturvetenskaplig mat- och måltidsforskning/The Network for Cultural Food and Meal Research (ICAF Sweden), Nacka Strand, Stockholm. Presenterade paper: "Cirkulationen av hummer. Exemplet greveparet von Hallwyls ca 1870–1930".

Aryo Makko

2-3 maj, IMEHA Social and Cultural Workshop, Åland Maritime Museum, Mariehamn, Åland, presenterade paper: "Trade and Diplomacy: Swedish Consuls in North Sea Ports and South America, 1880-1914"

Harry R Svensson

22-23 augusti, workshop om teorianvändning i tidigmodern forskning inom Premods-nätverket, Göteborgs universitet

3-4 oktober, konferens "Militarizing the Civil Society – Civilizing the Military Society" Helsingfors - Sveaborg, paper "Was an Early Modern Karlskrona an Open Cosmopolitan City? A Case of Fabian Philip, Karlskronas First Jewish Entrepreneur"

5 Samverkan

Historisk tidskrifts temanummer Maritim historia, 2014

Leos Müller och Stefan Lundblad har under 2013 arbetat med ett kommande temanummer av Maritim historia. Syftet med arbetet är att uppmärksamma maritim historia som ett viktigt forskningsfält inom historia samt lyfta fram bredden av den maritima forskningen idag. Temanumret utkommer i september 2014.

Konsulprojektet – ett samarbete mellan SMM, Utrikesdepartementet och CEMAS

Konsulprojektet syftar dels till att kartlägga material om Sveriges konsulära närvaro i världen, dels att organisera konferens om konsulatväsendet historia och roll. Aryo Makkos postdoktorprojekt är en del av denna satsning och finansieras av SMM.

Utställningssamarbeten

CEMAS medarbetare var under 2013 involverade i arbetet med utställningarna: Tro, hopp och kärlek om sjömanstatueringar (Simon Ekström, Lisa Hellman), på Sjöhistoriska museet, och Meanwhile, utställningen om världen 1628, på Vasamuseet (Leos Müller, Lisa Hellman).

6 Undervisning

CEMAS står bakom den populära kvällskursen ”Svensk historia från sjösidan (10 HP) som gavs även under ht 2013. Utöver detta deltar CEMAS medarbetare i övrig undervisning och handleder studenter på C-nivå. Uppsatsämnen som föreläs har maritima utgångspunkter och använder relevant källmaterial (exempelvis från Sjöhistoriska museet).

7 Publikationer

Leos Müller

”Komparativ metod för det tjugoförsta århundradet”, Urban Claesson, Henrik Edgren, Lars M Andersson, Bo G. Hall (red.) *Nationen så in i Norden: Festskrift till Torkel Jansson*, (Skellefteå: Artos & Norma) 2013

“Peace: Sweden’s Neutrality and the Eighteenth-Century Inter-State System”, Göran Rydén (red.) *Sweden in the Eighteenth-Century World: Provincial Cosmopolitans* (Farnham: Ashgate 2013)

Kirsten Gram-Hanssen, Oksana Mont, Leos Müller, ”Vem bestämmer över konsumtionen?” in Magnus Jiborn, Astrid Kander (red.), *Generationsmålet. Kontroverser kring klimat och konsumtion*. (Stockholm: Dialogos) 2013

Simon Ekström

”Följa hummer”, *Rig*, 2013:3.

Lisa Hellman

”Social relations in the Canton trade. Information flows, trust, space and gender in the Swedish East India Company”, *The Bulletin of the Institute for World Affairs Kyoto Sangyo University*, vol 28, 2013

Harry R Svensson

"Det är märkvärdigt hur 10 å 12 personer, hvilka en gång har varit tillsammans kan spridas ut öfver jordytan" - Svenska örlogsofficerare i utrikes tjänst under 1800-talet”, *Militärhistorisk Tidskrift*, 2013

8 Informations-spridning, CEMAS webbplats

CEMAS webbinformation är en del av Historiska institutionens webbplats. Informationen uppdateras regelbundet. Utöver detta har CEMAS eget Facebook-konto där även annan relevant information uppmärksammas (intressanta föredrag, medarbetarnas publikationer, deltagande i konferenser etc.). En annan informationskanal är **Meddelanden från CEMAS** som distribueras ungefär varannan vecka, oftast i anslutning till Maritima seminariets program. Utskickets sändlista används för att informera om andra aktiviteter av maritimt intresse.

9 Ekonomi

CEMAS finansieras gemensamt av Statens maritima museer och Stockholms universitet, där vardera sidan stödjer verksamheten med upp till två miljoner kronor årligen, totalt 4 miljoner kronor. Huvuddelen av kostnader täcker de anställdas (CEMAS forskare och doktorander) löner och övriga kostnader förbundna med anställning. Eftersom de två doktorander som finansieras via uppgörelsen (Hanna Jansson och Lisa Hellman) varit tjänstlediga under delar av 2013 har endast 2 791 000 kronor av budgeterade 3 620 000 förbrukats (se budgetförslag och budgetutfall för 2013). Medlen ackumuleras för förlängning av de aktuella tjänsterna.

Utöver uppgörelsen mellan SMM och SU, som gäller sexårsperioden 2010-2015, finansieras verksamheten med externa medel och genom Historiska institutionen. Kostnaderna för denna externt finansierade verksamheten uppgick till 860 000 kronor under budgetåret 2013.